

Ongehuwd blijven

Inleiding

Er worden verschillende benamingen gebruikt voor hen die ongehuwd door het leven gaan: vrijgezel, alleenstaande, alleengaande of (gewoon) ongehuwde. In dit hoofdstuk wordt de laatste term gebruikt. In het gesprek met de ongehuwde kan eventueel worden gevraagd welke benaming men zelf het liefst gebruikt.

In ons land zijn er ongeveer twee miljoen alleengaanden. Maar niet ieder van hen zoekt iemand om het leven mee te delen. Een grote groep voelt zich te oud, terwijl veel jongeren zeggen er nog niet aan toe te zijn. Er zijn er ook die alleen staan als weduwe of weduwnaar, of ten gevolge van een echtscheiding. In dit hoofdstuk gaat het niet over hen die gehuwd zijn geweest. En ook niet over jongeren die op zichzelf wonen, bijvoorbeeld vanwege studie. Maar wel over ongehuwden die mogelijk graag met iemand het leven zouden willen delen.

Bijbelse gegevens

In Genesis 2:18 spreekt de HEERE God: *Het is niet goed dat de mens alleen zij; Ik zal hem een hulp maken, die als tegen hem over zij...* Nadat Adam de dieren een naam had gegeven, verlangde hij naar een *hulpe, die als tegen hem over ware* (Gen. 2:20). God heeft dit verlangen vervuld door Adam een vrouw te geven. Nadat dit was gebeurd, sprak God over alles wat hij geschapen had: *En zie het was zeer goed* (Gen. 1:31). Het huwelijk behaagt de Heere. Daarom heeft de Heere Jezus deze instelling zo hoog geëerd door Zijn tegenwoordigheid en Zijn wonderen op de bruiloft te Kana.

Hoewel trouwen is te beschouwen als de bijbelse regel, spreekt het Nieuwe Testament ook over het ongehuwd zijn als gave. In

Matthéüs 19:11 en 12 spreekt Jezus over gesnedenen die uit moeders lijf also geboren zijn. Hierbij valt te denken aan mensen die niet kunnen trouwen, bijvoorbeeld vanwege een handicap. Verder spreekt Jezus over gesnedenen die door de mensen gesneden, ontmand, zijn; zij mochten naar Joods recht niet trouwen. Maar er zijn er ook, zegt Jezus, die zichzelf gesneden hebben om het Koninkrijk der hemelen. Dat zijn degenen die vrijwillig afzien van het huwelijk, om hun krachten te geven in Gods Koninkrijk.

Dat laatste wordt door Paulus in 1 Korinthe 7 nader ingevuld, als hij het heeft over het ongehuwd zijn vanwege de aanstaande nood. Met het oog daarop kan hij zeggen: Wie trouwt, doet goed; wie niet trouwt, doet beter (vers 38). Hij doelt daarbij op de verdrukking die christenen ondervinden. Met het oog daarop is het beter om niet te trouwen, om zo alle aandacht, tijd en middelen te kunnen besteden in de dienst van de Heere.

Bijbelse voorbeelden maken duidelijk dat de volwaardigheid van het leven niet wordt bepaald door het al of niet ongehuwd zijn. Er zijn voorbeelden van godvrezende mensen die alleen door het leven gingen: Johannes de Doper, Maria en Martha en Paulus.

Dé ongehuwde bestaat niet

Het gevaar bestaat dat zo over de ongehuwden gesproken wordt, dat de indruk wordt gewekt dat oorzaak en beleving bij iedereen ongeveer gelijk zijn. Dat is zeker niet het geval. Er zijn ongehuwden op grond van een door hen zelf gemaakte beslissing. Bij hen is min of meer sprake van een vrij keuze. Er zijn echter ook ongehuwden die graag hadden willen trouwen. Hun leven is echter anders verlopen. Dit is voor sommigen een moeilijk probleem. De één weet daar, soms na veel moeite, een weg in te vinden; een ander blijft bitter en opstandig. De één heeft een uitgebreid sociaal netwerk, terwijl een ander zich isoleert. Allerlei variaties zijn hierbij mogelijk. Niet alle ongehuwden zijn eenzaam en niet alle ongehuwden hebben per definitie een groot probleem. Persoonlijkheidskenmerken, woon-, werk- en leefomstandigheden zorgen voor allerlei verschillen in beleving.

Vragen en/of problemen die zich kunnen voordoen

Hieronder volgen enkele specifieke vragen die ongehuwden kunnen hebben. Daarbij moet nogmaals met nadruk worden gezegd dat al deze vragen niet bij iedere ongehuwde leven en, als ze er al zijn, niet altijd even sterk leven.

Seksuele verlangens

Seksualiteit en dan vooral de geslachtsgemeenschap is door de Heere gegeven binnen de veilige omheining van het huwelijk. Er zijn ongehuwden die het missen ervan niet of nauwelijks als een probleem ervaren, maar bij een deel van de ongehuwden is het gemis aan lichamelijke tederheid en seksualiteit iets heel moeilijks. Zowel het toegeven aan de seksuele gevoelens als het onderdrukken ervan wordt als probleem ervaren. Vaak leven er concrete vragen over hoe ver men kan gaan in een vriendschapsrelatie en over zelfbevrediging. Wat dat laatste betreft: seksualiteit in eenzaamheid kan de eenzaamheid versterken. De vrijwel altijd met de zelfbevrediging gepaard gaande seksuele fantasieën zijn in strijd met het zevende gebod zoals verwoord in zondag 41 van de Heidelbergse Catechismus. De Bijbel wijst de weg van de zelfbeheersing. Deze zelfbeheersing kan, mits goed ingevuld, een positieve kracht zijn, die een uitweg vindt in vriendschap, inzet op andere terreinen, waaronder de christelijke gemeente enzovoort.

Eenzaamheid

De ongehuwde kan, zeker als men alleen woont, last hebben van gevoelens van eenzaamheid. Het vraagt voor hem/haar vaak extra inspanning een sociaal netwerk op te bouwen en te onderhouden. Daarbij kan er sterke behoefte zijn aan vriendschappen waar men zich echt thuis voelt.

Homofiele gevoelens

Een oorzaak van het ongehuwd blijven kan gelegen zijn in het feit dat men homofiele gevoelens heeft. Dit kan strijd geven waarover men niet snel met anderen spreekt en die daarom, en door de ervaring van onbegrip, veel eenzaamheid kan geven. Ook kan deze strijd veel vragen oproepen: „Hoe ver kan ik gaan in mijn vriendschappen? Heeft God mij dit kruis opgelegd? Waarom? Zal ik ooit

kunnen veranderen?” In een ander hoofdstuk zal aan dit onderwerp expliciet aandacht worden gegeven.

Vragen over Gods leiding

Voor veel ongehuwden is de situatie waarin ze zich bevinden geen vrijwillige keuze. Integendeel, zij verlangen naar een huwelijk en hebben de Heere daar vaak ernstig om gebeden. Het feit dat deze gebeden onverhoord blijven, kan veel vragen oproepen als: „Waarom verloopt mijn leven op deze manier? Is de Heere dan niet de Hoorder van de gebeden?”

Asociale gewoonten

Het jarenlang alleen wonen kan leiden tot een levensstijl waarin men weinig aansluiting vindt bij anderen. Men hoeft weinig rekening te houden met anderen en wordt ook weinig gecorrigeerd. Het gevaar bestaat dat dit leidt tot een manier van leven die wordt bepaald door eigen keuzes en behoeften.

Doelloosheid

Voor veel mensen spelen huwelijk, gezin en kinderen een belangrijk doel in hun leven. Voor ongehuwden ontbreekt dit. Dit kan gevoelens van zinloosheid geven.

Vooroordelen

Ongehuwden worden nogal eens geconfronteerd met vooroordelen, zoals: „Ongehuwden zijn eenzaam. Ongehuwden zijn zielig.”

Pastorale aandachtspunten

Pastoraat bij ongehuwden heeft enkele specifieke aandachtspunten.

- Een huisbezoek wordt als regel gedaan door twee ambtsdragers. Andere pastorale bezoeken worden vaak door een ambtsdrager alleen gedaan. Bij een ambtelijk bezoek bij een ongehuwde vrouw moet een afweging worden gemaakt tussen het belang om alleen te komen en het vermijden van de schijn des kwaads.

- Niet alles hoeft in één gesprek aan de orde te komen. Dat geldt voor ieder pastoraal bezoek, maar bij een ongehuwde mag u gerust wat meer tijd uittrekken om een vertrouwensband op te bouwen.
- Geef enerzijds de ongehuwde geen uitzonderingspositie. Vermijd zeker de benadering van de ongehuwde als een zielig en eenzaam iemand. Maar houd anderzijds rekening met de specifieke vragen en problemen die kunnen spelen.
- Houd rekening met de volgende vraag of het ongehuwd zijn min of meer als gegeven aanvaard is of dat men nog daadwerkelijk uitziet naar een huwelijk. Voor de één is dit een grotere opgave dan voor de ander. De een doet er langer over dan de ander.
- Ga na welke plaats de ongehuwde in het midden van de gemeente inneemt. Is er een sociaal netwerk? Zijn er goede contacten waar men zich thuis kan voelen? Heeft de ongehuwde dagelijks werk of is er juist veel vrije tijd? Zijn er misschien bepaalde taken die door de ongehuwde in de gemeente gedaan kunnen worden?
- Het ongehuwd zijn heeft ook een aantal voordelen (zelfstandigheid, geldbesteding, vrijheid enzovoort). Breng deze niet naar voren als „troost” bij alle nadelen.
- Praten over seksualiteit kan pas als er enig vertrouwen is ontstaan. Ga dit onderwerp niet uit de weg. Zeker niet als u signalen krijgt dat hier vragen leven. Spreek erover met gepaste en bijbelse openheid. Dit is als regel steunend.
- Een ongehuwde wil niet alleen uitgenodigd worden, maar ook zelf bezoek ontvangen. Maak anderen in de gemeente hierop attent. Ga als ambtsdrager eens met uw vrouw op bezoek.
- Wees extra alert als er sprake is van ziekte en/of handicap of ingrijpende psychosociale omstandigheden. Is er iemand in het sociaal netwerk die zich verantwoordelijk weet voor de ongehuwde? Zo niet, dan kunt u daar een coördinerende rol in hebben.
- Ga moeilijke vragen over Gods wil en Zijn leiding niet uit de weg, maar waak voor simpele en goedkope antwoorden.

Literatuur

J. Agterkamp e.a., *Ongehuwd, kan ik er wat aan doen?*

J. van Amstel, *Als je alleen staat*, Leiden 1991.

M.J.C. Blok, *Je staat er niet alleen voor. De ongehuwde in de gemeente*, Goes 1990.

J. van Bruggen, *Het huwelijk gewogen*, Amsterdam 1978.

J.H. Mauritz, „Alleen zijn” in „*Over liefde gesproken*”, Woerden 1983.